

ТОЛМАЧОВА
Алла Миколаївна
Vprofitorg@ukr.net

УДК 334.012.46:004(045)

ГАРБУЗОВА
Варвара Сергіївна
varcatrova@gmail.com

**ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

**ACCOUNTING AND INFORMATION
SUPPORT OF ACTIVITIES OF NON-PROFIT
ORGANIZATIONS**

Голова Вінницької обласної організації всеукраїнської профспілки працівників і підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг.

студент, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Стаття присвячена узагальненню ролі інформаційно-аналітичного забезпечення в діяльності неприбуткових організацій. Визначено джерела інформації, показники та критерії, які сприяють підвищенню ефективності управління і конкурентоздатності некомерційних організацій в ринкових умовах господарювання.

Статья посвящена обобщению роли информационно-аналитического обеспечения в деятельности некоммерческих организаций. Определены источники информации, показатели и критерии, которые способствуют повышению эффективности управления и конкурентоспособности некоммерческих организаций в рыночных условиях хозяйствования.

The article is devoted to generalization of the role of information and analytical support of activities of non-profit organizations. The sources of information, indicators and criteria that contribute to improve management efficiency and competitiveness of nonprofit organizations in market conditions are identified.

Ключові слова: неприбуткові організації, обліково-інформаційне забезпечення, бухгалтерський облік, аудит

Ключевые слова: неприбыльные организации, учетно-информационное обеспечение, бухгалтерский учет, аудит

Keywords: non-profit organizations accounting and information support, accounting, audit

ВСТУП

В соціально-економічному розвитку розвинених країн світу істотну роль відіграють неприбуткові організації, що мають на меті соціальні, благодійні, культурні, освітні, політичні, наукові та інші цілі, спрямовані на досягнення суспільних благ. Вагомий внесок у розвиток теорії і практики бухгалтерського обліку та фінансового управління неприбутковими організаціями зробили вітчизняні та зарубіжні економісти: І.Д. Лазаришина, С.О. Левицька, М.Ф. Шевченко, В.А. Головенько, Ю.М. Галустян, М.В. Батурина, Я.В. Олійник.

МЕТА РОБОТИ полягає в науковому обґрунтуванні елементів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності неприбуткових організацій.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Джерельною базою написання роботи є нормативно-правові документи вищих органів державної влади та управління, які регулюють діяльність некомерційних організацій, наукові праці – статті, монографії, навчальні посібники, а також статистичні матеріали та Інтернет-ресурси. У процесі дослідження були використані наукові методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Неприбуткові організації являють собою невід’ємний елемент ринкового господарства. Головна їх мета – задоволення соціальних потреб шляхом створення і реалізації істотної частки суспільних благ і послуг. Неприбуткові організації є повноправними учасниками економічних ринкових відносин і повноправними суб’єктами ринку, тому для них, як і для комерційних організацій, все більш актуальною стає проблема збереження фінансової стійкості, інструментом якої є інформаційно-аналітичне забезпечення. Однак традиційне розуміння даного ресурсу з-за специфіки діяльності некомерційних організацій вимагає глибокого осмислення і уточнення у зв’язку з некомерційними цілями діяльності. Тому все більш актуальними стають питання розробки ключових, агрегованих індикаторів соціальної і економічної ефективності діяльності некомерційних організацій.

Некомерційні організації можуть існувати в різних організаційно-правових формах, таких як громадська або релігійна організація (об’єднання), фонд, установа, автономна некомерційна організація та інші [3, с. 25]. В Україні функціонують бюджетні установи, громадські об’єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, благодійні організації, пенсійні фонди, асоціації та інші

об'єднання юридичних осіб, професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок та інші юридичні особи, які класифікуються як неприбуткові підприємства.

Станом на 1 квітня 2016 року кількість зареєстрованих органами юстиції та Державною фіскальною службою України громадських формувань за їх видами складає 388 787 установ і організацій (рис. 1).

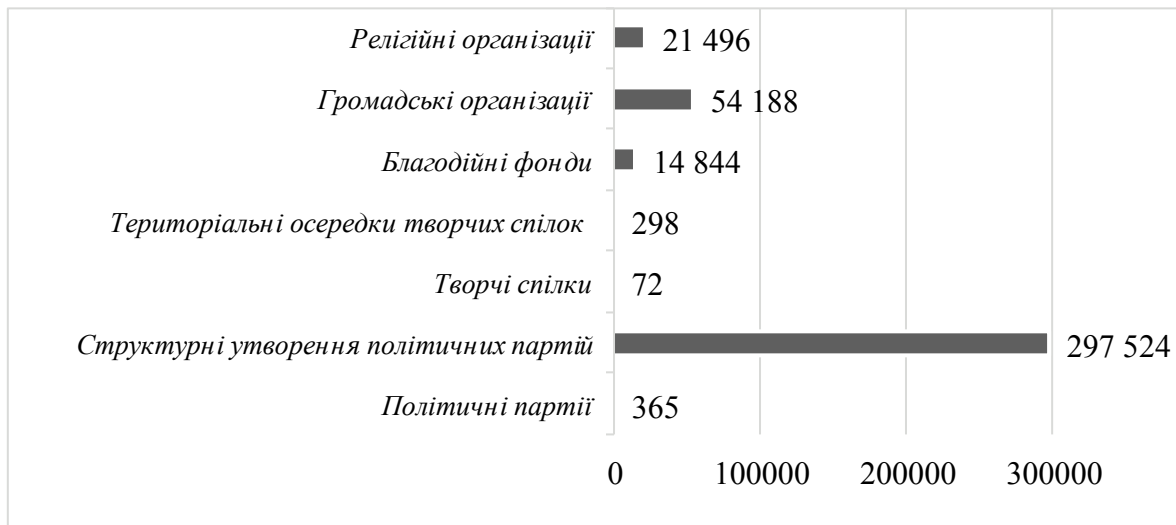

Рис. 1. Структура неприбуткових підприємств в Україні [розроблено автором на основі [6]]

Дослідження ролі некомерційного сектора економіки та неприбуткових підприємств зокрема дозволило виявити їх прямий і непрямий вплив на економічний розвиток країни.

Прямий вплив виражається у забезпеченні зайнятості, купівлі та виробництві товарів і послуг, необхідних для їх діяльності, в результаті чого стимулюється сукупний попит і збільшується сукупна пропозиція [1, с. 12]. При цьому некомерційні організації можуть працювати в галузях, які не цікаві для комерційного сектора.

Непрямий вплив обумовлений тим, що, створюючи конкуренцію державним і муніципальним структурам, некомерційні організації збільшують ефективність функціонування системи надання соціальних послуг в цілому [1, с. 12; 4, с. 32]. Неко-мерційні організації можуть реалізовувати державні замовлення на надання соціально значущих послуг на конкурсній основі, самостійно визначати види і обсяг надаваних ними соціальних послуг.

На сьогоднішній день в умовах постійного розширення інформаційних потоків і впровадження нових технологій у сфері інформатизації потреба в інформаційно-аналітичному забезпеченні значно зростає. Приймати адекватні і прогнозовані рішення без інформаційно-аналітичної підтримки стає практично неможливо [5, с. 14].

Традиційно виділяють 2 елементи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності неприбуткових підприємств: дані бухгалтерського обліку, аналіз та аудит.

Джерелами формування майна некомерційних організацій в грошових та інших формах є:

- регулярні і одноразові надходження від засновників (учасників, членів);
- добровільні майнові внески і пожертвування;
- виручка від продажу товарів, робіт, послуг;

- дивіденди (доходи, відсотки), отримані за акціями, облігаціями, іншими цінними паперами;
- доходи, одержувані від власності неприбуткової організації;
- інші, не заборонені законом надходження [2, с. 148].

Конкретні принципи, основи, умови, правила та практику, які прийняті для підготовки і подання фінансової звітності за МСФЗ повинна визначати облікова політика некомерційної організації.

Дослідження зарубіжної практики ведення фінансового обліку і формування фінансової звітності в некомерційних організаціях показало її спрямованість на надання об'єктивної інформації про стан організації, аналіз досягнутих результатів та прогнозування перспектив розвитку некомерційних організацій, тобто не зацікавленість у побудові фінансової звітності відповідно до принципів МСФЗ.

Міжнародні стандарти, що забезпечують єдині підходи до формування удосконалення фінансової звітності дають можливість порівняти фінансову звітність вітчизняних некомерційних організацій зі звітністю іноземних партнерів і конкурентів і забезпечують конкурентні переваги в отриманні грантів від міжнародних структур [4, с. 515].

Значна роль в організації внутрішнього контролю некомерційних організацій відводиться дотриманню правових актів [1, с. 18], що регулюють діяльність некомерційних організацій. Крім того, організація внутрішнього контролю залежить від особливостей фінансування некомерційної організації, а зокрема – обмеження джерел господарських засобів некомерційних організацій.

На якість системи внутрішнього аудиту некомерційної організації можуть вплинути наступні фактори:

- вимога з боку керівництва некомерційної організації, щоб витрати на здійснення внутрішнього контролю (через обмеженість ресурсів) не перевищували економічних вигод від цих заходів;

- низький або недостатньо високий рівень компетентності працівника, відповідального за внутрішній контроль, що не дозволяє виявити незвичайні, спірні операції;

- зловживання з боку представників керівництва, відповідальних за внутрішній аудит;

- зміна правил обліку або умов ведення господарської діяльності, що впливають на ефективність контрольних функцій [2, с. 307].

Таким чином, внутрішній аудит дозволяє здійснювати постійний контроль за господарською діяльністю некомерційної організації, розробляти альтернативні рішення за цільовим використанням наявних ресурсів, знижувати витрати, оптимізувати систему оподаткування, надавати допомогу співробітникам у ефективному виконанні своїх функцій і в ряді інших питань.

Удосконалення бухгалтерського обліку, в свою чергу, забезпечує формування надійного інформаційного забезпечення управління діяльністю некомерційних організацій.

Потрібно зазначити, що некомерційну організацію необхідно уявляти як систему, що складається з єдності цілей, ресурсів і внутрішньої структури. Використання системного підходу в аналізі діяльності некомерційної організації дозволить не тільки виявити недоліки в організації її функціонування, але й сформулювати пропозиції по вдосконаленню діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, розвиток неприбуткових підприємств і залучення їх в ринкові відносини вимагає розробки особливого інформаційно-аналітичного забезпечення,

результати якого змогли б дати уявлення про рівень соціальної і ринкової ефективності некомерційних організацій.

Оскільки в Україні функціонує і постійно збільшується кількість некомерційних організацій для оперативного забезпечення органів управління інформацією різного виду з можливістю аналізу, прогнозування та моделювання подій або ситуацій в цілях формування бази знань та умов для вироблення оперативних і довгострокових управлінських рішень необхідна комплексна система інформаційно-аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Лазаришина І. Д. Методологія та організація економічного аналізу/ І.Д. Лазаришина: монографія. – Рівне: УДУВГП, 2004. – 112 с.

2. Левицька С.О. Облік та контроль діяльності неприбуткових організацій/ С.О. Левицька: монографія. – Рівне: НУВГП, 2005. – 347 с.

3. Третій сектор в Україні: проблеми становлення / М.Ф. Шевченко (кер. авт. кол.), В.А. Головенько, Ю.М. Галусян та ін. – К.: Український ін-т соц. дослідж., 2001. – 173 с.

4. Олійник Я.В. Регламентация бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій: стан, проблеми, шляхи удосконалення / Я.В. Олійник // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(2). - С. 513-520.

5. Струкова Н.Л. Информационные потребности предпринимателей: проблемы изучения и обеспечения / Н.Л. Струкова. – Новосибирск, 1997. – 178 с.

6. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua>.